

Nosorožci dvourozí v Mkomazi, Tanzanie

Jan Stejskal



Projekt na záchranu nosorožců dvourohých v Mkomazi dosáhl v roce 2014 skvělého úspěchu – páru nosorožců, kteří byli do Tanzanie převezeni ze ZOO Dvůr Králové, se v Africe narodilo druhé mládě, samička Tunu. (tř)

Základní informace o projektu: V roce 2009 ZOO Dvůr Králové poslala tři nosorožce dvourohé (jinak též černé, *Diceros bicornis*) do tanzanského národního parku Mkomazi. Samice Deborah a samci Jamie a Jabu si na nové podmínky rychle zvykli. V říjnu 2011 Deborah dokonce porodila samičku Hillu. V Mkomazi, kde byli v 80. letech všichni nosorožci vybiti, se tak dnes i díky ZOO Dvůr Králové rozvíjí nadějný projekt, který přispívá k záchraně nosorožců v Tanzanii.

Hlavní zásluhu na tom má legendární ochránář Tony Fitzjohn, který za svého mládí společně s Georgem Adamsonem vrátil do divočiny lvy. Na konci 80. let začal v tu dobu pytláctvím a pasením dobytka značně zpuštěnou oblast obnovovat a od roku 1997 v Mkomazi běží záchranný program východního poddruhu nosorožce dvourohého. Zvířata jsou přísně střežena v oplocené rezervaci uvnitř národního parku, který se rozkládá na území přibližně 3 250 kilometrů čtverečních podél hranic s Keňou. Za hranicemi na něj navazuje národní park Tsavo, kde byli v 70. letech odchyceni nosorožci dvourozí tehdejšího ředitelem zoo Josefem Vágnerem. Dvorní nosorožci se tak vrátili do země svých předků.

Nosorožců dvourohých žilo na jih od Sahary v roce 1970 okolo 65 000 kusů. V důsledku nekontrolovaného lovu a zejména pytláctví však jejich stavy poklesly až na 2 300

jedinců v roce 1993. Po řadě ochranných opatření se jejich počet ve volné přírodě vyšplhal na přibližně pět tisíc, počet zvířat východního poddruhu je ale stále odhadován na pouhých 800, přičemž v Tanzanii jich zřejmě není více než 100. V ZOO Dvůr Králové je tento poddruh chován od 70. let minulého století a do konce roku 2014 se v zoo narodilo 39 mláďat. Jako jeden z nejlepších chovatelů nosorožců dvourohých v zajetí na světě si velice ceníme toho, že se můžeme alespoň částečně podílet na jejich záchraně přímo v jejich původním prostředí.

Vývoj projektu v roce 2014: Na rozdíl od předešlého roku se v roce 2014 cesta zástupců zoo do Mkomazi neuskutečnila, to si však všichni bohatě vynahrádili v září 2014, kdy Tony Fitzjohn přijel na návštěvu České republiky. Už v únoru se Fitzjohn v Londýně setkal s koordinátorem in situ projektů dvorské zoo a předběžně naplánovali průběh návštěvy. Tony Fitzjohn přislíbil, že se v zahradě zúčastní ceremoniálu u příležitosti spálení nosorožčí rohoviny.

Při setkání také popsal, že nosorožci Jamie, Deborah a Hilla stále žijí ve svém velkém výběhu a sameček Jabu sdílí svůj výběh se samcem Mondulim, který do Mkomazi přišel z anglického Port Lympne. Tony Fitzjohn v únoru rovněž představil první fotografie samice Deborah, na nichž to vypadalo, že by mohla být v pokročilé fázi březosti.

Tato naděje se potvrdila v červnu, kdy se dvorským nosorožcům v Tanzanii narodilo druhé mládě – a zase samička.

„Pojmenovali jsme ji Tunu podle jména manželky tanzanského premiéra Mizengo Pindy. Premiér se svou ženou rezervaci Mkomazi pár týdnů před porodem navštívili a položili základní kámen nového výukového centra, které budujeme v obci Gonja sousedící s národním parkem,“ uvedla pro zoo Lucy Fitzjohnová, která pomáhá svému manželovi Tonymu Fitzjohnovi se správou nosorožčí stanice v Mkomazi. Jméno Tunu ve svahilštině znamená „velice vzácný dar“.

Vzhledem k úspěšnému chovu v Mkomazi se ZOO Dvůr Králové rozhodla, že této záchranné stanici pro nosorožce věnuje ještě mladou samičku Elišku, a v létě 2014 jsme tento záměr oznámili.

„Jsme velice rádi, že Eliška – až dosáhne dostatečného věku pro cestování – poputuje k nám,“ uvedla k tomu Lucy Fitzjohnová. „Pomáhat při ochraně divoké přírody je tím nejušlechtiljším úkolem zoologických zahrad. Dvůr Králové v této oblasti dosahuje skvělých výsledků.“

Eliška do Mkomazi pojedje pravděpodobně na podzim 2015. Jelikož chce zoo veřejnosti umožnit na převoz samičky přispět, založila konto WILDLIFE, z něhož bude financovat své ochranné projekty. „Naším cílem je zvířata do Afriky nejen vracet, ale pomáhat je chránit i přímo v rezervacích, kam je posíláme, případně pomáhat se

vzděláváním a osvětou obyvatel, kteří v blízkosti rezervací žijí anebo mají zásadní vliv na přežití zvířat ve volné přírodě,“ uvedl k tomu ředitel zoo Přemysl Rabas.

Jednou z prvních osobností, která přesun Elišky do Mkomazi podpořila, se stala britská velvyslankyně v ČR, paní Jan Thompson, nositelka Řádu britského impéria. Ve své rezidenci uspořádala v září fundraisingovou večeři, jejíž veškerý výtěžek je věnován na cestu Elišky do její domoviny.

Hlavním hostem této večeře byl právě Tony Fitzjohn, který při návštěvě ČR rovněž vystoupil na veřejné besedě v Národním muzeu, během níž přiblížil, jaké to je vést nosorožčí rezervaci, ale zavzpomínal i na roky, kdy v severní Keni společně s Georgem Adamsonem (známý z příběhů o lvici Else) vracel do volné přírody lvy a další kočkovité šelmy. Tony Fitzjohn byl také hostem v televizním pořadu Marka Ebena Na Plovárně a rovněž se stal 21. září jedním z hlavních aktérů zapálení vatry s nosorožčími rohy.

Další informace o nosorožcích černých a Mkomazi najdete v minulých výročních zprávách a na adrese:

<http://www.zoodvurkralove.cz/cs/pomahame-zviratum/nosorozci-cerni/>



Tony Fitzjohn a Přemysl Rabas na přednášce v Národním muzeu v Praze. (kb)



Samice Deborah se starší dcerou Hillou. (tf)



Deborah, Hilla a Jamie ještě před narozením Tunu. (tf)